

A&W-rapport 1308

ECOLOGISCHE BEOORDELING BESTEMMINGSPLANWIJZIGING ZUIDERDRACHT TE HOORN

in opdracht van

GEMEENTE
Hoorn

A&W-rapport 1308

**ECOLOGISCHE BEOORDELING
BESTEMMINGSPLANWIJZIGING
ZUIDERDRACHT TE HOORN**

M.S.E. Greve

Projectnummer	Projectleider	Status
1463hzd	P. Biezenaar	Eindrapport
Autorisatie	Paraaf	Datum
Goedgekeurd	R. Strijkstra	7 oktober 2009

Greve M.S.E. 2009.
Ecologische beoordeling bestemmingsplanwijziging
Zuiderdracht te Hoorn. A & W-rapport 1308. Altenburg &
Wymenga ecologisch onderzoek, Feanwâlden.

Opdrachtgever
Gemeente Hoorn
Postbus 603, 1602 AR Hoorn
Tel. (0229) 252200

Foto Voorplaat
Zilveren maan, Trijehûs, Kemphanen, Ringslang:
Benny Klazenga, Katlijk

Uitvoerder
Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek bv
Postbus 32, 9269 ZR Feanwâlden
Telefoon (0511) 47 47 64, Fax (0511) 47 27 40
E-mail: info@altwym.nl
Web: www.altwym.nl

INHOUD

1. INLEIDING	1
2. PLANNEN	3
2.1. Huidige situatie	3
2.2. Inrichtingsplannen	3
3. RELEVANTE NATUURWAARDEN	5
3.1. Beschermde gebieden	5
3.2. Beschermde soorten	8
4. EFFECTBEPALING EN BEOORDELING	13
4.1. Algemeen	13
4.2. Effecten op beschermde gebieden	13
4.3. Effecten op beschermde soorten	14
4.4. Samenvattende tabel	16
5. CONCLUSIES	17
5.1. Conclusies m.b.t. beschermde gebieden	17
5.2. Conclusies m.b.t. beschermde soorten	17
5.3. Aanbeveling	18
LITERATUUR	21
BIJLAGEN	
Bijlage 1 Relevante natuurwetgeving	

1. INLEIDING

Aanleiding

De gemeente Hoorn bereidt een bestemmingsplanwijziging voor in verband met de realisatie van een nieuwe begraafplaats aan de Zuiderdracht te Hoorn.

In dit kader is ecologisch onderzoek gewenst om te beoordelen of de beoogde herinrichting conflicten met de vigerende natuurwetgeving veroorzaakt. De Gemeente Hoorn heeft Altenburg & Wymenga verzocht het onderzoek en de beoordeling uit te voeren.

Doel

Het doel van deze studie is de beoordeling van de beoogde herinrichting volgens de vigerende natuurwetgeving. Deze wetgeving betreft de Natuurbeschermingswet, de Nota Ruimte (Ecologische Hoofdstructuur) en de Flora- en faunawet. Voor meer informatie over de ecologische wet- en regelgeving wordt verwezen naar bijlage 1. Indien van toepassing, worden aanbevelingen gedaan voor mitigatie en eventueel noodzakelijk aanvullend onderzoek.

Inhoud van het rapport

Het rapport is opgebouwd uit de volgende hoofdstukken.

- De voorgenomen herinrichting: in dit hoofdstuk wordt het onderzoeksgebied afgebakend en wordt een beschrijving gegeven van de aard van de activiteit en aspecten met betrekking tot aanleg en gebruik (hoofdstuk 2).
- Relevante natuurwaarden: in dit hoofdstuk worden de relevante beschermde natuurwaarden in en nabij het onderzoeksgebied beschreven (hoofdstuk 3).
- Effectbepaling en beoordeling: hier wordt bepaald wat het effect van de ingreep op de aanwezige natuurwaarden is en wordt een beoordeling gegeven in het kader van de natuurwetgeving (hoofdstuk 4).
- Conclusies: in dit hoofdstuk wordt de beoordeling in het kader van de natuurwetgeving kort samengevat en wordt vermeld welke consequenties daaraan verbonden zijn (hoofdstuk 5).

Aanpak

Voor hoofdstuk 2 is uitgegaan van de informatie die verstrekt is door de opdrachtgever. Het hoofdstuk met de relevante natuurwaarden (hoofdstuk 3) is gebaseerd op twee benaderingswijzen. Ten eerste zijn recente bronnen geraadpleegd (verspreidingsatlassen, overzichtswerken, onderzoeksrapporten en websites) over de aanwezigheid van beschermde gebieden en soorten in en nabij het plangebied. Daarnaast is op 4 augustus 2009 een oriënterend veldbezoek uitgevoerd, waarbij is gelet op de aanwezigheid van en mogelijkheden voor beschermde en/of kritische soorten. Voor een meer uitgebreide beschrijving van de aanpak ten aanzien van hoofdstuk 3 wordt verwezen naar de paragrafen 1 en 2 in bijlage 1. De hoofdstukken 4 en 5 zijn vervolgens uitgewerkt aan de hand van de informatie in de hoofdstukken 2 en 3.

Altenburg & Wymenga presenteert in dit rapport de resultaten van een onafhankelijk ecologisch onderzoek. Het onderzoek spreekt zich niet uit over de wenselijkheid van het onderhavige plan of een bepaalde ontwikkeling. Landschappelijke, archeologische of cultuurhistorische waarden komen niet aan de orde. Aan deze ecologische beoordeling kunnen geen rechten worden ontleend.

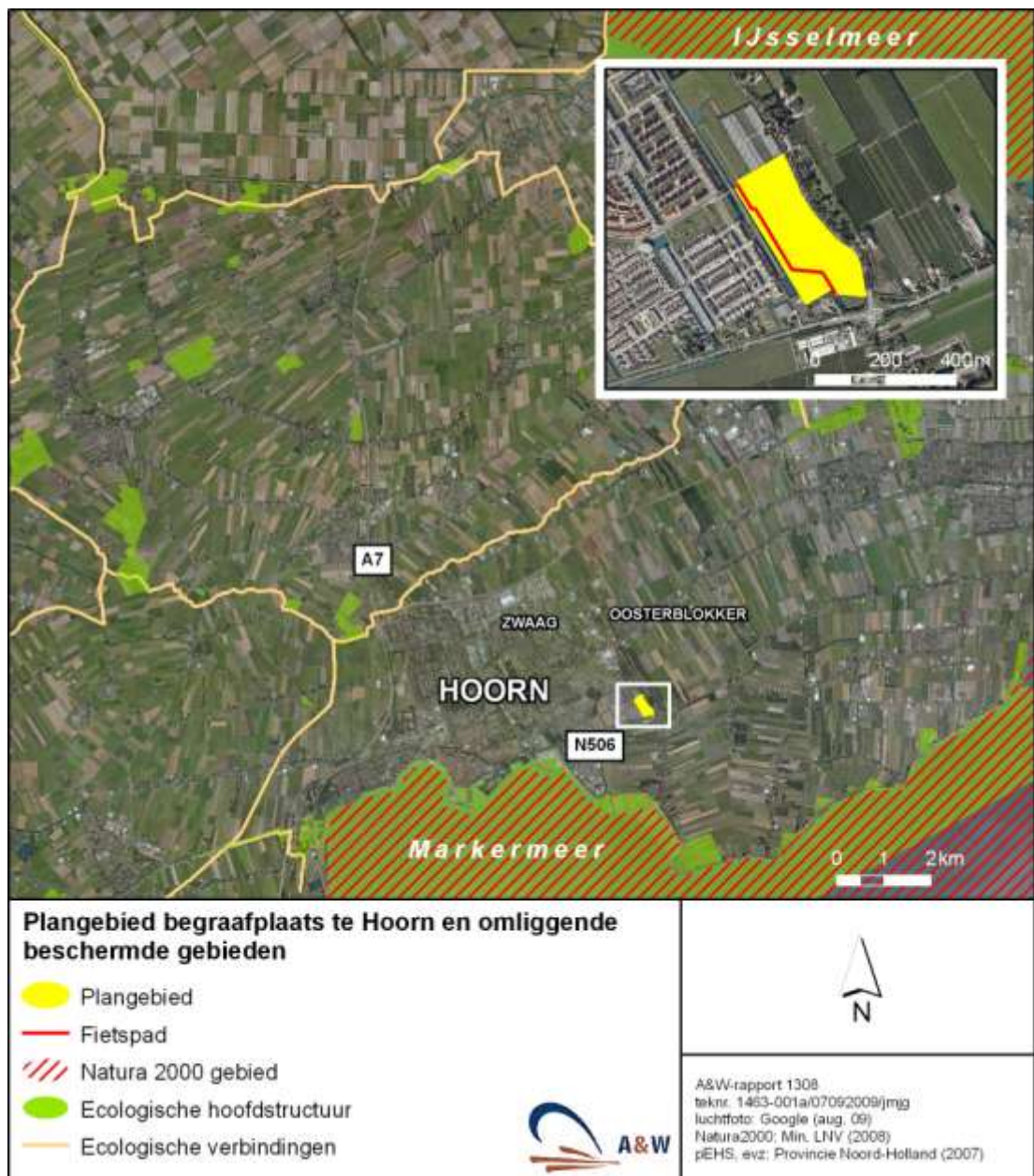
2. PLANNEN

2.1. HUIDIGE SITUATIE

Het plangebied ligt aan de oostzijde van de bebouwde kom van Hoorn (zie figuur 1). Het gebied is aan de oost- en westzijde omsloten door bebouwing. In het westelijke deel van het plangebied ligt een fietspad. De zuidelijke begrenzing bestaat deels uit een doorgeschoten coniferenhaag. In het midden van het plangebied ligt een sloot die gedeeltelijk is dichtgegroeid. Aan de zuidzijde staan enkele wilgen. Het plangebied heeft een oppervlakte van ongeveer 4,5 ha en bestaat voornamelijk uit verruigd grasland. Op het perceel is geen bebouwing aanwezig.

2.2. INRICHTINGSPLANNEN

In het plangebied beoogt men de aanleg van een begraafplaats. Om dit mogelijk te maken, wordt in het noordelijk deel van het plangebied een sloot verlengd en aangesloten op bestaande watergangen. Het is mogelijk dat (een deel van) de opgaande begroeiing binnen het plangebied zal worden verwijderd. De precieze inrichting van het plangebied is op dit moment nog niet bekend.

Figuur 1.
Ligging van het plangebied en beschermde gebieden in de omgeving.

3. RELEVANTE NATUURWAARDEN

In dit hoofdstuk wordt een overzicht gegeven van natuurwaarden die aanwezig zijn binnen en in de omgeving van het plangebied en die tevens beschermd zijn in het kader van ecologische wet- en regelgeving. Er wordt nader ingegaan op natuurwaarden die door hun nabijheid mogelijk beïnvloed kunnen worden door de werkzaamheden ten behoeve van de herinrichting van het plangebied. De toetsing van deze invloeden staat in hoofdstuk 4.

3.1. BESCHERMDE GEBIEDEN

Natura 2000-gebieden

Het plangebied maakt geen deel uit van een Natura 2000-gebied (www.minInv.nl). Op ongeveer 2 km afstand en zuidelijk van het plangebied ligt het Natura 2000-gebied 'Markermeer en IJmeer'. Op ongeveer 8 km ten noorden van het plangebied ligt het Natura 2000-gebied 'IJsselmeer'. Het Natura 2000-gebied 'IJsselmeer' is op grond van de relatief grote afstand tot het plangebied niet relevant voor de beoordeling van de beoogde bestemmingsplanwijziging.

Natura 2000-gebied 'Markermeer en IJmeer'

Het Natura 2000-gebied 'Markermeer en IJmeer' is aangewezen voor een aantal natuurwaarden, waarvoor in het ontwerpbesluit instandhoudingsdoelstellingen zijn opgenomen. Deze aangewezen natuurwaarden betreffen het habitatype Kranswierwateren en de Habitatrichtlijnsoorten Rivierdonderpad en Meervleermuis. Daarnaast zijn instandhoudingsdoelen vastgelegd ten aanzien van een aantal aangewezen vogelsoorten (zie tabel 1).

De beoogde bestemmingsplanwijziging heeft niet een zodanig groot uitstralend effect, dat daardoor negatieve effecten op de aangewezen natuurwaarden binnen dit Natura 2000-gebied te verwachten zijn. De aangewezen natuurwaarden zijn echter niet alleen beschermd binnen Natura 2000-gebieden, maar ook daarbuiten. Deze externe werking van de bescherming is gebaseerd op de mogelijkheid dat aangewezen soorten ook buiten een Natura 2000-gebied aanwezig kunnen zijn en een ecologische relatie hebben met de natuurwaarden binnen het Natura 2000-gebied.

Hieronder is ten aanzien van de aangewezen soorten beschreven of deze ecologisch in relatie staan met het plangebied.

Rivierdonderpad

Gezien het ontbreken van een aantal ecologische randvoorwaarden, wordt de Rivierdonderpad niet in het plangebied verwacht. Om deze reden heeft de aangewezen Rivierdonderpad van het Natura 2000-gebied 'Markermeer en IJmeer' geen ecologische relatie met het plangebied.

Meervleermuis

Het Natura 2000-gebied 'Markermeer en IJmeer' fungeert als foerageergebied voor Meervleermuizen. In de omgeving van dit gebied zijn verblijfplaatsen en kraamkolonies aanwezig (www.minInv.nl). Meervleermuizen verblijven in gebouwen. Omdat binnen het

plangebied geen gebouwen aanwezig zijn, is hier geen sprake van verblijfplaatsen van deze soort.

Meervleermuizen maken vooral gebruik van brede watergangen om zich tussen verblijfplaats en foerageergebied te bewegen. Door de beperkte omvang van de sloot in het plangebied en de dichte begroeiing met Riet, is deze sloot niet of nauwelijks geschikt als onderdeel van een dergelijke vliegroute. In de omgeving van het plangebied zijn verscheidene watergangen aanwezig die beter geschikt zijn als onderdeel van een vliegroute tussen mogelijke verblijfplaatsen in de bebouwde kom van Hoorn en dit Natura 2000-gebied. Om deze redenen is het niet waarschijnlijk dat Meervleermuizen die in de omgeving van het plangebied verblijven, het plangebied zullen doorkruisen om het Markermeer te bereiken.

Om deze redenen wordt Meervleermuis niet in het plangebied verwacht en bestaan er geen ecologische relaties tussen het plangebied en het Natura 2000-gebied ten aanzien van deze soort.

Meerkoet

Tijdens het veldbezoek is de voor het Natura 2000-gebied 'Markermeer en IJmeer' aangewezen vogelsoort Meerkoet waargenomen. De in het plangebied aanwezige individuen gebruiken het plangebied als broedlocatie. Het Natura 2000-gebied heeft voor de soort onder andere een functie als foerageergebied. Meerkoeten zijn daar vooral aanwezig in de periode september-november, met in de Gouwzee (Markermeer) sterke concentraties in oktober (Ontwerpbesluit Markermeer en IJmeer, via www.minlnv.nl). Gezien het kleine aantal Meerkoeten in het plangebied kan worden aangenomen dat verstoring en verdrijving van de Meerkoeten binnen het plangebied niet leidt tot negatieve effecten op de soort binnen het Natura 2000-gebied.

Overige aangewezen natuurwaarden

Er zijn geen andere natuurwaarden in het plangebied waargenomen die zijn aangewezen voor het Natura 2000-gebied, zoals de overige aangewezen vogelsoorten en de habitattypen. Ook is er geen reden om te veronderstellen dat er een ecologische relatie bestaat met het plangebied ten aanzien van de overige aangewezen vogelsoorten en habitattypen.

Ecologische hoofdstructuur

De begrenzing van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) in Noord-Holland is recent vastgesteld. Uit de informatie van de Provincie Noord-Holland (www.noord-holland.nl) blijkt, dat het plangebied geen onderdeel vormt van deze Provinciale Ecologische Hoofdstructuur (PEHS). Op ongeveer 2 km afstand ten zuiden van het plangebied ligt het Markermeer, dat een van de kerngebieden vormt van de (P)EHS.

Overige gebiedsbescherming

Op ongeveer 1,5 kilometer ten zuiden van het plangebied bevindt zich een aangewezen Weidevogelgebied (www.noord-holland.nl). Binnen en in de directe omgeving van het plangebied liggen geen gebieden die op een andere wijze beschermd zijn ten aanzien van natuurwaarden.

Tabel 1.

Aangewezen natuurwaarden voor het Natura 2000-gebied 'Markermeer en IJmeer', de aanwezigheid daarvan in het plangebied en de ecologische relatie met het plangebied.

Aangewezen natuurwaarden	Aanwezig in plangebied	Ecologische relatie plangebied met Natura 2000-gebied?
Habitatype		
Kranswierwateren (H3140)	-	Nee
Vissoort		
Rivierdonderpad	-	Nee
Zoogdiersoort		
Meervleermuis	?	Mogelijk
Vogelsoorten		
Fuut	-	Nee
Aalscholver	-	Nee
Grauwe gans	-	Nee
Smient	-	Nee
Krakeend	-	Nee
Slobeend	-	Nee
Krooneend	-	Nee
Tafeleend	-	Nee
Kuifeend	-	Nee
Topper	-	Nee
Brilduiker	-	Nee
Grote zaagbek	-	Nee
Meerkoet	+	Nee
Lepelaar	-	Nee
Brandgans	-	Nee
Nonnetje	-	Nee
Dwergmeeuw	-	Nee
Visdief	-	Nee
Zwarte stern	-	Nee

3.2. BESCHERMDE SOORTEN

Algemeen: beschermde soorten Flora- en faunawet en Rode Lijst

Gezien de biotopen in en rond het plangebied en gezien waarnemingen uit het verleden, moet mogelijk rekening worden gehouden met soorten die wettelijk beschermd zijn. In deze rapportage worden daarom de volgende soortgroepen besproken:

- Planten
- Amfibieën
- Vissen
- Vogels
- Vleermuizen
- Overige zoogdieren

Op basis van de ligging van het plangebied, de aanwezige biotopen en de aard van de voorgenomen plannen, is het niet waarschijnlijk dat andere soorten of soortgroepen dan de bovengenoemde worden beïnvloed. De niet-relevante en relevante soortgroepen zijn hieronder beschreven.

Niet-relevante soortgroepen

Ongewervelde dieren

Gezien de verspreidingsgegevens en het ontbreken van belangrijke ecologische randvoorwaarden, zoals waardplanten voor dagvlinders en biotoop voor libellen, worden in het plangebied geen ongewervelde dieren verwacht die wettelijk beschermd zijn en/of opgenomen zijn in de lijst van bedreigde soorten in Nederland (Rode Lijst) (De Bruyne 2004, Kalkman 2004, Peeters *et al.* 2004, Timmermans *et al.* 2004, EIS-Nederland *et al.* 2007).

Reptielen

Uit verspreidingsgegevens van reptielen blijkt dat in de ruime omgeving van het plangebied geen reptielen zijn waargenomen (RAVON 2007a). Bovendien vormt het plangebied voor reptielen geen geschikt leefgebied. Op basis hiervan worden geen reptielen in het plangebied verwacht.

Relevante soortgroepen

Planten

De begroeiing in het plangebied bestaat voornamelijk uit verruigd grasland met soorten als Ridderzuring, Krulzuring, Witte klaver, Engels raaigras, Gestreepte witbol en Paardenbloem. Langs de watergangen is een vrij rijke oevertvegetatie aanwezig met soorten als Grote egelskop, Zeegroene zegge, Liesgras, Riet, Groot hoefblad en de licht beschermde Zwanenbloem. Deze laatste soort werd aangetroffen in de sloot aan de zuidzijde van het plangebied. Tijdens het veldbezoek in augustus 2009 is een rijke variatie aan waterplantensoorten aangetroffen, zoals Gewone waterranonkel, Klein kroos, Schedefonteinkruid en Aarvederkruid. Hoewel deze waterplantsoorten niet wettelijk zijn beschermd, zijn deze soorten dusdanig bijzonder dat het de moeite waard is om deze te behouden.

Behalve Zwanenbloem worden er geen andere plantensoorten in het plangebied verwacht die wettelijk beschermd zijn en/of opgenomen zijn in de lijst van bedreigde soorten in Nederland (Rode Lijst).

Amfibieën

Uit verspreidingsgegevens blijkt dat er niet veel bekend is over de aanwezigheid van amfibieën in en nabij het plangebied (RAVON 2007b). Tijdens het veldbezoek in augustus 2009 is de algemeen voorkomende en licht beschermde Middelste groene kikker waargenomen. Het is echter te verwachten dat ook andere algemeen voorkomende en licht beschermde amfibieënsoorten in het plangebied voorkomen, zoals Kleine watersalamander, Gewone pad en Bruine kikker.

In Noord-Holland komt de zwaar beschermde Rugstreeppad voor. Dit is een pioniersoort van open, droog en 'losgrondig' terrein (bijv. zandgrond) met meestal onbegroeid, recent aangelegd of pas geschoond water (Wymenga *et al.* 2006). Volgens recente verspreidingsbronnen komt de soort niet voor in de directe omgeving van het plangebied (www.ravon.nl en www.landschapnoordholland.nl). Het plangebied biedt bovendien door haar geïsoleerde ligging en huidige vegetatie geen geschikt biotoop voor deze soort. Om deze redenen wordt de Rugstreeppad niet in het plangebied verwacht.

Gezien de verspreidingsgegevens (RAVON 2007) en het ontbreken van geschikt leefgebied worden er geen andere middelzwaar en zwaar beschermde amfibieënsoorten binnen en nabij het plangebied verwacht.

Vissen

Tijdens het veldbezoek in augustus 2009 zijn de sloten binnen en rond het plangebied steekproefsgewijs onderzocht op de aanwezigheid van beschermde vissoorten. Daarbij is een aantal algemeen voorkomende vissoorten waargenomen, namelijk Zeelt, Blankvoorn en Snoek, die niet zijn opgenomen in de soortenlijst van de Flora- en faunawet en/of de Rode Lijst.

Daarnaast is de aanwezigheid geconstateerd van de middelzwaar beschermde Kleine modderkruiper, zowel binnen als buiten het plangebied. Binnen het plangebied betrof dit de sloot die midden door het plangebied loopt, buiten het plangebied de sloten aan de oost- en westgrens van het plangebied (zie figuur 2).

Binnen en in de directe omgeving van het plangebied komen geen andere beschermde vissoorten voor.

Vogels

Het plangebied is geschikt voor broedvogels. In de bomen en de conifeerhaag zullen enkele algemeen en minder algemene voorkomende vogels tot broeden kunnen komen, zoals Winterkoning, Heggenmus en Merel. Langs de oevers van de sloten kunnen water- en oevervogels tot broeden komen, zoals Meerkoet en Wilde eend.

Binnen het plangebied zijn geen jaarrond beschermde nesten van vogels aangetroffen, zoals spechtenholen en horsten van roofvogels.

Vleermuizen

Uit de geraadpleegde bronnen blijkt dat in de omgeving zes soorten vleermuizen voorkomen. Deze zijn: Watervleermuis, Meervleermuis, Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis, Baardvleermuis en Laatvlieger (Kapteyn 1995, Limpens *et al.* 1997). De bescherming van deze zwaar beschermde soorten heeft betrekking op de dieren en hun leefomgeving. Daarom is het voor een ecologische beoordeling van belang of de beoogde bestemmingsplanwijziging invloed heeft op het foerageergebied, de vliegroutes en de verblijfplaatsen van de betreffende soorten.

Foerageergebied

Door de aanwezigheid van opgaande begroeiing en water is het plangebied geschikt als foerageergebied voor Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis, Watervleermuis, Baardvleermuis en Laatvlieger. De watergangen vormen door hun geringe afmeting en karakter geen foerageergebied voor de Meervleermuis (zie paragraaf 3.1 Beschermde gebieden) en mogelijk ook niet voor Watervleermuis.

Verblijfplaatsen

In het plangebied is geen bebouwing aanwezig, zodat er geen rekening gehouden hoeft te worden met verblijfplaatsen van soorten die gebouwen gebruiken. De bomen binnen het plangebied bevatten geen holten die geschikt zouden kunnen zijn als verblijfplaats voor de soorten die gebruik maken van bomen.

Vliegroutes

Bij verplaatsingen tussen verblijfplaats en foerageergebied maken vleermuizen vaak gebruik van lijnvormige landschapselementen om zich daarlangs te oriënteren. De sloot die het plangebied doorkruist, de sloten aan weerszijde van het plangebied en de rijen van opgaande begroeiing kunnen in principe fungeren als geleidingsstructuur voor Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis, Watervleermuis, Baardvleermuis en Laatvlieger. Er worden binnen het plangebied geen vliegroutes van Meervleermuis verwacht (zie paragraaf 3.1 Beschermde gebieden).

Overige zoogdieren

Tijdens het veldbezoek in augustus 2009 zijn vossensporen aangetroffen. In de omgeving van het plangebied is ook de aanwezigheid bekend van enkele andere licht beschermde zoogdiersoorten, zoals Egel, Mol, Wezel, Hermelijn, Haas en enkele muizensoorten (Broekhuizen *et al.* 1992). Het plangebied biedt voor dergelijke soorten een geschikte leefomgeving, zodat ervan kan worden uitgegaan dat het plangebied voor deze soorten een deel van het leefgebied vormt.

Volgens de verspreidingsgegevens komen er in en nabij het plangebied geen zoogdiersoorten voor die zijn ingedeeld in de middelzware of zware beschermingscategorie (exclusief vleermuizen). Gezien de huidige kwaliteiten van het plangebied worden deze soorten ook niet verwacht.

Figuur 2.

Vindplaatsen van de middelzwaar beschermde Kleine modderkruiper in en in de directe omgeving van het plangebied te Hoorn.

4. EFFECTBEPALING EN BEOORDELING

4.1. ALGEMEEN

De realisering van de begraafplaats zal tot gevolg hebben dat een deel van de oppervlakte aan verruigd grasland verandert in verhard terrein en voor een groot deel wordt ingenomen door (potentiële) graven. Onderwerp van onderzoek is daarom of en in hoeverre habitatverlies voor soorten kan optreden onder invloed van de bestemmingsplanwijziging. Tevens kan de inrichting en het nieuwe gebruik van het plangebied leiden tot een verlies van kwaliteit van het beschikbare biotoop voor soorten met een beschermde status. Factoren die daarbij een rol kunnen spelen, zijn bijvoorbeeld verstoring tijdens de inrichting en lichtverstoring voor vleermuizen. De relevante gebieden en soorten die mogelijk door deze factoren negatieve effecten kunnen ondervinden, worden hieronder besproken.

4.2. EFFECTEN OP BESCHERMDE GEBIEDEN

Natura 2000-gebieden

Er kan worden aangenomen dat de beoogde herinrichting geen negatieve invloed heeft op de aangewezen natuurwaarden van de Natura 2000-gebieden 'Markermeer en IJmeer' en 'IJsselmeer'. Daarom veroorzaakt de beoogde bestemmingsplanwijziging geen conflicten met de Natuurbeschermingswet ten aanzien van de aangewezen natuurwaarden van beide Natura 2000-gebieden.

Ecologische Hoofdstructuur

Bij ingrepen nabij de EHS geldt dat deze de wezenlijke waarden van de EHS niet mogen schaden. Onder de wezenlijke waarden van de EHS worden niet alleen natuurwaarden gerekend, maar ook zaken als openheid, rust en duisternis.

Het plangebied ligt op ongeveer 2 km van een onderdeel van de EHS. Gezien deze relatief grote afstand, het gebruik van het tussenliggende gebied (bebouwde kom van Hoorn) en de aard van de geplande ingreep, worden geen effecten verwacht op de wezenlijke waarden van de EHS. Er treden daarom onder invloed van de bestemmingsplanwijziging geen conflicten op met de regelgeving omtrent de (Provinciale) Ecologische Hoofdstructuur.

Overige gebiedsbescherming

Gezien de ligging van het plangebied en het gebruik van het tussenliggende gebied, worden er als gevolg van de beoogde bestemmingsplanwijziging geen effecten verwacht op het nabij gelegen weidevogelgebied.

De bestemmingsplanwijziging stuit daarom niet op bezwaren ten aanzien van overige vormen van gebiedsbescherming.

4.3. EFFECTEN OP BESCHERMDE SOORTEN

Planten

In het plangebied komt de licht beschermde Zwanenbloem voor. Tijdens de herinrichting kunnen deze planten verloren gaan. Voor licht beschermde soorten geldt een vrijstelling van ontheffing bij projecten in het kader van ruimtelijke ontwikkeling. Er komen geen zwaarder beschermde plantensoorten in het plangebied voor. Om deze redenen veroorzaakt de bestemmingsplanwijziging geen conflicten met de Flora- en faunawet ten aanzien van planten.

Amfibieën

Bij de herinrichting van het plangebied gaat mogelijk een deel van het leefgebied van enkele licht beschermde amfibieënsoorten verloren. Voor deze soorten is in de omgeving ruim voldoende alternatief leefgebied aanwezig en na voltooiing kunnen dergelijke soorten weer geschikt leefgebied vinden in het plangebied. Bovendien geldt voor licht beschermde soorten een vrijstelling van ontheffing bij projecten in het kader van ruimtelijke ontwikkeling. In het plangebied komen geen zwaarder beschermde amfibieënsoorten voor. Om deze redenen veroorzaakt de bestemmingsplanwijziging geen conflicten met de Flora- en faunawet ten aanzien van amfibieën.

Vissen

Bij de realisatie van deze begraafplaats zal een sloot worden verlengd en aangesloten op bestaande watergangen. In deze sloot is de aanwezigheid van Kleine modderkruiper aangetoond. Deze soort valt in de middelzware beschermingscategorie van de Flora- en faunawet. Dit houdt in, dat bij ingrepen die niet als bestendig beheer kunnen worden gekwalificeerd, er sprake kan zijn van een overtreding van de Flora- en faunawet wanneer deze soort wordt verstoord. Dit geldt ook voor de uitvoering van de plannen na de voorgenomen bestemmingsplanwijziging. Indien de werkzaamheden kunnen worden uitgevoerd volgens een goedgekeurde gedragscode (zoals de Gedragscode Flora- en faunawet voor Waterschappen die te vinden is via www.minlnv.nl), dan is een ontheffingsaanvraag niet nodig. Wanneer het gebruik van een goedgekeurde gedragscode bij de uitvoering van de plannen niet mogelijk is, dient een ontheffing volgens de Flora- en faunawet te worden aangevraagd voor de verstoring van Kleine modderkruiper.

Er komen geen overige middelzwaar en zwaar beschermde vissoorten voor in het plangebied. Om deze reden veroorzaakt de bestemmingsplanwijziging geen conflicten met de Flora- en faunawet ten aanzien van overige beschermde vissoorten.

Vogels

De Flora- en faunawet beschermt vaste verblijfplaatsen van vogels. Dit zijn voor de meeste soorten de nestplaatsen die in gebruik zijn tijdens de broedperiode. Enkele vogelsoorten kunnen het gehele jaar een vaste verblijfplaats gebruiken. Daarom zijn bijvoorbeeld spechtengaten en horsten van roofvogels jaarrond beschermd.

Indien vogels binnen en/of in de directe omgeving van een plangebied broeden, zullen deze door de beoogde werkzaamheden worden verstoord. In de regel verleent het Ministerie van LNV geen ontheffing voor verstoring van broedende vogels en hun nesten, omdat het mogelijk is om de verstoring te voorkomen door de werkzaamheden buiten de broedperiode te starten (zie paragraaf 5.3 Aanbevelingen). Het gaat hier alleen om vogelsoorten met een bescherming van het nest die alleen geldt tijdens de broedperiode.

De beoogde herinrichting van het plangebied veroorzaakt geen conflicten met de Flora- en faunawet ten aanzien van broedende vogels, mits verstoring van broedende vogels en hun nesten wordt voorkomen. Dit is mogelijk door werkzaamheden in het plangebied buiten de broedperiode te starten. De broedperiode van de betreffende soorten ligt tussen half maart en half juli. Binnen het plangebied komen geen jaarrond beschermde verblijfplaatsen van vogels voor.

Indien wordt gewerkt volgens bovenstaande voorwaarden, treedt er geen verstoring op van broedende vogels en hun nesten en ontstaat er in dezen geen conflict met de Flora- en faunawet.

Vleermuizen

Foerageergebied

Om de kwaliteit van het leefgebied te behouden, is het voor alle vleermuizen van belang om over voldoende ruimte te kunnen blijven beschikken waar in het donker op insecten kan worden gejaagd. Kunstlicht kan daarbij hinderlijk zijn, wat vooral geldt voor Meervleermuis en de Watervleermuis, omdat deze soorten erg gevoelig zijn voor lichtverstoring (Kuijper *et al.* 2008). Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis, Gewone baardvleermuis en Laatzvlieger zijn wat minder gevoelig voor kunstlicht.

Het plangebied met enige lichtbronnen hoeft voor de betreffende soorten niet ongeschikt te zijn. Bovendien is in de omgeving van het plangebied ruim voldoende alternatief foerageergebied voor deze soorten beschikbaar. Om die redenen kan worden aangenomen dat het herinrichtingsplan ook met enige buitenverlichting geen conflict met de Flora- en faunawet veroorzaakt ten aanzien van foerageergebied van de vleermuizen.

Vliegroutes

Het is momenteel niet uit te sluiten dat er vliegroutes van vleermuizen in het plangebied aanwezig zijn. Tijdens de herinrichting zullen er mogelijk werkzaamheden plaatsvinden waardoor (een deel van) de opgaande begroeiing wordt verwijderd. Deze opgaande begroeiing kan worden gebruikt door vleermuizen als onderdeel van een vliegroute. Wanneer deze begroeiing wordt verwijderd, heeft dit een negatief effect op de mogelijk in het plangebied aanwezige vliegroutes. In dat geval is sprake van een conflict met de Flora- en faunawet.

Het is tevens mogelijk dat tijdens of na de herinrichting eventueel aangebrachte verlichtingsbronnen in of rond het plangebied een versturende werking hebben op mogelijke vliegroutes van vleermuizen en een conflict met de Flora- en faunawet veroorzaakt. Het is daarom belangrijk om bij de keuze van verlichtingsbronnen en de plaatsing daarvan rekening te houden met mogelijke vliegroutes van vleermuizen (zie paragraaf 5.3 Aanbevelingen).

Wanneer de opgaande begroeiingen in stand blijven en lichtverstoring wordt voorkomen, zijn er geen conflicten met de Flora- en faunawet ten aanzien van vliegroutes van vleermuizen.

Indien er werkzaamheden aan de opgaande begroeiing plaatsvinden en/of lichtverstoring kan optreden, is vleermuisonderzoek nodig. Dit onderzoek moet uitwijzen of er vliegroutes van vleermuizen in of in de nabijheid van het plangebied aanwezig zijn die mogelijk door het herinrichtingsplan worden benadeeld door kapwerkzaamheden en lichtverstoring.

Verblijfplaatsen

Binnen het plangebied zijn geen gebouwen en bomen aanwezig die geschikt kunnen zijn als verblijfplaats van vleermuizen. De beoogde bestemmingsplanwijziging veroorzaakt daarom ten aanzien van verblijfplaatsen van vleermuizen geen conflicten met de Flora- en faunawet.

Overige zoogdiersoorten

Door de uitvoering van de herinrichting gaat voor enkele licht beschermde zoogdiersoorten (tijdelijk) een deel van het leefgebied verloren. Voor de betreffende soorten is voldoende alternatief leefgebied aanwezig en na voltooiing zal het gebied (gedeeltelijk) weer geschikt zijn als leefgebied. Daarbij komt, dat voor licht beschermde soorten een vrijstelling van ontheffing geldt bij projecten in het kader van ruimtelijke ontwikkeling. Behalve vleermuizen worden er geen zoogdiersoorten binnen het plangebied verwacht die middelzwaar of zwaar beschermd zijn. Er ontstaan om deze redenen geen conflicten met de Flora- en faunawet ten aanzien van zoogdieren (exclusief vleermuizen).

4.4. SAMENVATTENDE TABEL

In tabel 2 is samengevat welke beschermde en kritische soorten (mogelijk) in het plangebied en omgeving daarvan voorkomen. Aangegeven is voor welke soorten ontheffing moet worden aangevraagd en of daarbij aanvullende voorwaarden gelden om negatieve effecten op de betreffende soorten te voorkomen.

Tabel 2.

Overzicht van beschermde en kritische planten- en diersoorten die in het plangebied en omgeving voorkomen, met hun status volgens de Flora- en faunawet en Rode Lijsten. Een Rode Lijst heeft de categorieën: gevoelig (GE), kwetsbaar (KW), bedreigd (BE) en ernstig bedreigd (EB). Voorkomen: + = aanwezig, - = afwezig, (+) = mogelijk aanwezig gezien biotoop en verspreiding, maar niet vastgesteld. Bij vleermuizen: (f)= mogelijk foerageergebied.

Soorten per categorie Flora- en faunawet	Plan- gebied	Om- geving	Rode lijst met status	Ontheffingsaanvraag nodig?
Categorie 1 (lichte bescherming)				
Zwanenbloem	+	+	-	Nee
Algemeen voorkomende amfibieënsoorten (zie paragraaf 3.2)	(+)	+	-	Nee
Algemeen voorkomende zoogdiersoorten (zie paragraaf 3.2)	(+)	+	-	Nee
Categorie 2 (middelzware bescherming)				
Inheemse broedvogels	(+)	+		Nee, mits voorwaarden opgevolgd
Kleine modderkruiper	(+)	+	-	Nee, mits voorwaarden opgevolgd
Categorie 3: (zware bescherming)				
Meervleermuis	-	+	-	Nee
Watervleermuis	(f)	+	-	Nee, mits voorwaarden opgevolgd
Dwergvleermuis	(f)	+	-	Nee, mits voorwaarden opgevolgd
Ruige dwergvleermuis	(f)	+	-	Nee, mits voorwaarden opgevolgd
Laatvlieger	(f)	+	KW	Nee, mits voorwaarden opgevolgd
Baardvleermuis	(f)	+	-	Nee, mits voorwaarden opgevolgd
Overige Rode Lijst-soorten	-	-	-	Niet van toepassing

5. CONCLUSIES

In dit hoofdstuk worden de conclusies ten aanzien van relevante beschermde gebieden en soorten uit het vorige hoofdstuk nog eens op een rij gezet en wordt aangegeven hoe de voorgenomen bestemmingsplanwijziging zich verhoudt tot de vigerende ecologische wet- en regelgeving.

5.1. CONCLUSIES M.B.T. BESCHERMDE GEBIEDEN

Natura 2000-gebieden

Vanuit de Natuurbeschermingswet veroorzaakt de beoogde bestemmingsplanwijziging geen conflicten ten aanzien van de gestelde instandhoudingsdoelen van de Natura 2000-gebieden 'Markermeer en IJmeer' en 'IJsselmeer'.

Provinciale Ecologische Hoofdstructuur

Verwacht wordt, dat de wezenlijke waarden van de PEHS geen negatieve invloed zullen ondervinden van de beoogde herinrichting. De beoogde bestemmingsplanwijziging stuit daardoor niet op bezwaren vanuit de regelgeving ten aanzien van de Ecologische Hoofdstructuur.

Overige beschermde gebieden

Er worden geen negatieve effecten verwacht op overige beschermde gebieden en geen knelpunten verwacht met de betreffende regelgeving.

5.2. CONCLUSIES M.B.T. BESCHERMDE SOORTEN

Vissen

De beoogde bestemmingsplanwijziging veroorzaakt geen conflicten met de Flora- en faunawet ten aanzien van vissen, mits voldaan wordt aan de volgende voorwaarde:

- Er wordt, ten aanzien van de Kleine modderkruiper, gewerkt volgens een door het Ministerie van LNV goedgekeurde gedragscode.

Wanneer niet aan deze voorwaarden wordt voldaan, treedt er een conflict op met de Flora- en faunawet en dient een ontheffing volgens de Flora- en faunawet te worden aangevraagd.

Vogels

De beoogde bestemmingsplanwijziging veroorzaakt geen conflict met de Flora- en faunawet ten aanzien van vogels in het plangebied, mits voldaan wordt aan de volgende voorwaarde:

- De werkzaamheden voor de herinrichting van het plangebied veroorzaken geen verstoring van broedende vogels en hun nesten. In paragraaf 4.3 onder het kopje 'Vogels' is uitgelegd, hoe aan deze voorwaarde kan worden voldaan.

Wanneer niet aan deze voorwaarde wordt voldaan, treedt er een conflict op met de Flora- en faunawet. In de regel verleent het Ministerie van LNV geen ontheffing voor verstoring van broedende vogels en hun nesten (zie paragraaf 4.3 Effecten op beschermde soorten).

Vleermuizen

De beoogde bestemmingsplanwijziging veroorzaakt geen conflict met de Flora- en faunawet ten aanzien van vleermuizen, mits voldaan wordt aan de volgende voorwaarden:

- Er worden geen werkzaamheden verricht aan de opgaande begroeiingen.
- Er vindt geen lichtverstoring plaats op mogelijk aanwezige vliegroutes langs opgaande begroeiing.

Wanneer hier niet aan kan worden voldaan, dient nader onderzoek plaats te vinden naar de aanwezigheid van vliegroutes van vleermuizen binnen en nabij het plangebied.

Overige soorten

De bestemmingsplanwijziging veroorzaakt ten aanzien van overige soorten geen conflict met de Flora -en faunawet of de doelstellingen van de Rode Lijst.

5.3. AANBEVELING

Vogels

Om verstoring van vogels tijdens de broedperiode te voorkomen kan eventueel vooraf aan de broedperiode worden gestart met versturende werkzaamheden, waarbij de werkzaamheden doorlopen tot in de broedperiode. In dat geval kan ervan worden uitgegaan, dat door de verstoring geen broedgevallen zullen ontstaan. Eventueel kunnen extra maatregelen vooraf aan de broedperiode worden toegepast, waardoor de vestiging van broedvogels tijdens de broedperiode kan worden voorkomen. Dit is bijvoorbeeld mogelijk door vroegtijdig opgaande begroeiingen te verwijderen en het aanbrengen van kunststoffen linten die vogels afschrikken. Tijdens de werkzaamheden is het bovendien nodig om tijdig snoei- en kaphout te verwijderen en bouwmaterialen af te dekken. Ook eventuele zandhopen dienen afgedekt te worden, omdat Oeverwaluwen daarin in korte tijd nestgangen kunnen graven. Mochten zich tijdens de werkzaamheden toch vogels binnen of nabij het plangebied vestigen en is er kans op verstoring daarvan, dan dienen de werkzaamheden te worden stilgelegd tot na de broedperiode.

Vleermuizen

In paragraaf 4.3 is aangegeven dat er onder invloed van de herinrichting negatieve effecten kunnen optreden op de mogelijk aanwezige vliegroutes van vleermuizen. Het is verstandig om de herinrichting uit te voeren onder begeleiding van een vleermuisdeskundige. Deze deskundige kan aangeven waar mogelijk effecten op zullen treden en hoe deze kunnen worden voorkomen door een vleermuisvriendelijke inrichting van de beoogde begraafplaats. Er kan dan bijvoorbeeld voor gezorgd worden dat de te plaatsen verlichting geen lichtverstoring veroorzaakt van mogelijk aanwezige vliegroutes. Zo kunnen lampen worden gebruikt met een zodanige afscherming van de lichtbron, dat een zijdelings lichtuitstraling wordt beperkt en een opwaartse lichtuitstraling wordt voorkomen. Bovendien kan gebruik worden gemaakt van een lichtschakeling met bewegingssensor, waardoor het plangebied 's nachts niet voortdurend wordt belicht.

Zorgplicht

Er wordt geadviseerd om (conform de zorgplicht, zie paragraaf 2.1 bijlage I) de werkzaamheden buiten de winterrust- en voortplantingsperiode van amfibieën en vissen uit te voeren, dus in de periode van 15 juli tot 1 november. Er wordt zodoende rekening

gehouden met vissen en amfibieën die vanaf begin november de bodem van de sloot kunnen gebruiken als overwinteringlocatie.

LITERATUUR

- Broekhuizen, S., B. Hoekstra, V. van Laar, C. Smeenk & J.B.M. Thissen (eds.) 1992. Atlas van de Nederlandse zoogdieren. Stichting Uitgeverij Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, Utrecht.
- Bruyne, R. de 2004. Nauwe korfslak *Vertigo angustior* Jeffreys 1830, gebaseerd op gegevens tot het jaar 2002. EIS Nederland, www.naturalis.nl/eis
- EIS-Nederland, De Vlinderstichting & Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie 2007. Waarnemingenverslag dagvlinders, libellen en sprinkhanen. EIS-Nederland, Leiden / De Vlinderstichting, Wageningen / Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie, Assen.
- Kalkman, V.J. 2004. Zeggekorfslak *Vertigo moulinsiana* (Dupuy, 1849). – EIS – Nederland, www.naturalis.nl/eis
- Kuijper, P.J., J.Schut, D. van Dullemen, H. Toorman, N. Goossens, J. Ouwehand, H.J.G.A. Limpens 2008. Experimental evidence of light disturbance along the commuting routes of pond bats (*Myotis dasycneme*). *Lutra* 51 (1): 37-49
- Limpens, H.J.G.A., K. Mostert & W. Bongers (eds.) 1997. Atlas van de Nederlandse Vleermuizen. Onderzoek naar verspreiding en ecologie. Stichting Uitgeverij Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, Utrecht.
- Ministerie van LNV 2003. Ondernemen en de Flora- en faunawet. Ministerie van LNV, Den Haag.
- Ministerie van LNV 2004. Werken aan Natura 2000. Handreiking voor de bescherming van de Vogel- en Habitatrichtlijngebieden. Concept Ministerie van LNV, Den Haag.
- Ministerie van LNV 2005. Algemene Handreiking Natuurbeschermingswet 1998. Ministerie van LNV, Den Haag.
- Ministerie van LNV, Ontwerpbesluit Markermeer en IJmeer,
- Peeters, T.M.J., C. van Achterberg, W.R.B. Heitmans, W.F. Klein, V. Lefeber, A.J. van Loon, A.A. mabelis, H. Nieuwenhuijsen, M. Reemer, J. de Rond, J. Smit, H.H.W. Velthuis, 2004. De wespen en mieren van Nederland (Hymenoptera: Aculeata. – Nederlandse Fauna 6. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, Leiden, KNNV Uitgeverij, Utrecht & European Invertebrate Survey – Nederland, Leiden.
- RAVON 2007a. Grote modderkruiper in Noord Holland. RAVON 26: p31.
- RAVON 2007b. Waarnemingenoverzicht 2006. RAVON 27: 46-64.
- Timmermans, G., R. Lipmann, M. Melchers & H. Holsteijn 2004. De Gewone rivierkreeft *Astacus astacus* (Linnaeus, 1758). – EIS - Nederland, www.naturalis.nl/eis.
- Unie van Waterschappen 2005. Gedragscode Flora- en faunawet voor Waterschappen. Unie van Waterschappen.
- Wymenga, E., A. Brenninkmeijer, L. Heikoop & J. Schut (red.) 2006. Speciale Beschermingszones en beschermde soorten in Fryslân. A & W-rapport 486. Altenburg & Wymenga bv, Veenwouden.

Geraadpleegde internetsites

- www.minlnv.nl
- www.natuurloket.nl
- www.noord-holland.nl

BIJLAGEN

1. RELEVANTE NATUURWETGEVING

BIJLAGE 1 RELEVANTE NATUURWETGEVING

Alle ruimtelijke ingrepen in Nederland dienen aan de ecologische wet- en regelgeving te worden getoetst. Deze is in dit hoofdstuk kort samengevat. Voor een precieze weergave van juridisch relevante teksten raadplege men de oorspronkelijke uitgaven van de wetsteksten. De wettelijke bescherming van natuurwaarden valt in grote lijnen uiteen in twee delen: gebiedsbescherming (paragraaf 1) en soortbescherming (paragraaf 2).

1. GEBIEDSBESCHERMING

Gebiedsbescherming in Nederland is geregeld via de Natuurbeschermingswet (Natura 2000-gebieden en Beschermde Natuurmonumenten) en via regelgeving omtrent de Ecologische Hoofdstructuur en ruimtelijke ordening (bestemmingsplannen).

1.1 Natuurbeschermingswet en Natura 2000

Natura 2000

Natura 2000 is een netwerk van beschermde gebieden in de Europese Unie, dat wordt opgebouwd ter behoud en herstel van biodiversiteit. De Nederlandse Natura 2000-gebieden vormen een essentiële schakel in de internationale vliegroute van vele soorten trekvogels. Een aantal natuurgebieden is van bijzonder internationaal belang, zoals de Waddenzee, de duinen en de laagveenmoerassen. Voor een aantal planten- en diersoorten, die meer of minder onder druk staan, zoals de Noordse woelmuis, de Grote vuurvliinder en de Groenknolorchis heeft Nederland ook een grote internationale verantwoordelijkheid. Met de Nederlandse bijdrage aan Natura 2000 wordt voorkomen dat de natuur in Europa verder achteruitgaat. Om dit Natura 2000-netwerk in Nederland adequaat in stand te houden, te herstellen en te beschermen is het nodig om hieraan een wettelijk regime te verbinden: de Natuurbeschermingswet 1998.

Natuurbeschermingswet

De Natuurbeschermingswet 1998 is op 1 oktober 2005 in werking getreden. Daarmee verankerde Nederland de gebiedsbescherming van de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn in nationale wetgeving. De Natura 2000-gebieden die in het kader van deze richtlijnen zijn vastgesteld, worden ook wel Vogelrichtlijn- c.q. Habitatrichtlijngebieden of Speciale beschermingszones genoemd. Handelingen die deze gebieden schaden zijn verboden, tenzij de Provincie vergunning verleent. Habitatrichtlijngebieden zijn aangewezen vanwege bijzondere habitattypen en soorten. Vogelrichtlijngebieden zijn aangewezen ter bescherming van leefgebieden van bedreigde vogels en trekvogels. De soorten en habitattypen waarvoor een gebied is aangewezen, worden de 'kwalificerende waarden' genoemd.

De Natuurbeschermingswet 1998 schrijft voor dat er voor ieder Natura 2000-gebied een aanwijzingsbesluit moet worden opgesteld waarin heldere instandhoudingsdoelen zijn vastgelegd. Op dit moment is nog bij veel Natura 2000-gebieden sprake van een ontwerp-aanwijzingsbesluit. Op basis daarvan worden de komende jaren beheerplannen ontwikkeld. Daarin is vastgelegd hoe habitattypen en soorten in een Natura 2000-gebied beschermd worden en welke activiteiten in en om de Natura 2000-gebieden zijn toegestaan. Voor een

aantal Natura 2000-gebieden is het beheerplan gereed en is het ontwerp-besluit omgezet in een aanwijzingsbesluit.

Beschermde Natuurmonumenten

Onder de huidige Natuurbeschermingswet is het onderscheid tussen Staatsnatuurmonumenten en Beschermde Natuurmonumenten vervallen. Beide vallen onder de noemer Beschermde Natuurmonumenten. Als Beschermde Natuurmonumenten binnen Natura 2000-gebieden liggen, worden de natuurwaarden en het natuurschoon waarvoor deze gebieden onder de oude wet zijn aangewezen, opgenomen in de instandhoudingsdoelstellingen van het betreffende Natura 2000-gebied. Het oude beschermingsregime treedt terug. Handelingen in of rondom Beschermde Natuurmonumenten die buiten de Natura 2000-gebieden liggen, zijn verboden als ze schadelijk kunnen zijn voor het natuurschoon, voor de natuurwetenschappelijke betekenis of voor dieren en planten in dat gebied, of als ze het Beschermde Natuurmonument ontsieren. Dit geldt echter niet als de minister van LNV of de provincie een vergunning heeft verleend.

Externe werking

De kwaliteit van Natura 2000-gebieden is mede afhankelijk van de ruime omgeving. Als een activiteit die buiten een beschermd gebied plaats zal vinden, negatieve gevolgen kan hebben voor een Natura 2000-gebied, moet deze beoordeeld worden. Locale en regionale overheden mogen in bestemmingsplannen geen ontwikkelingen mogelijk maken die in potentie een bedreiging voor Natura 2000-gebieden inhouden. Dit geldt voor nieuwe ontwikkelingen maar in beginsel ook voor bestaand gebruik.

Activiteiten op korte afstand van een Natura 2000-gebied kunnen kwalificerende soorten in het Natura 2000-gebied verstoren of verontrusten. Ook activiteiten op grotere afstand van een Natura 2000-gebied kunnen gevolgen hebben voor Natura 2000-gebieden, zoals hydrologische effecten (bijvoorbeeld als gevolg van grote grondwateronttrekkingen) en een toename van vliegverkeer. Verstoring treedt ook op wanneer kwalificerende soorten vanuit het Natura 2000-gebied gebruik maken van de omgeving en dat gebruik door ruimtelijke ontwikkelingen minder mogelijk wordt. Een dergelijke situatie kan zich voordoen bij een soort als de Wespandief, die binnen een straal van zeven kilometer rond zijn nest foerageergebieden bezoekt. Als een Natura 2000-gebied is aangewezen als broedgebied voor deze soort, zijn hiermee ook zijn foerageergebieden rond het Natura 2000-gebied beschermd. De bescherming van Natura 2000-gebieden is dus ook buiten de gebiedsgrenzen van kracht. Dit wordt aangeduid met de term externe werking.

Toetsing volgens de Natuurbeschermingswet

Als er nieuwe activiteiten in of nabij een Natura 2000-gebied plaatsvinden, moet oriënterend onderzoek uitwijzen of er een kans is dat deze significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelen van de Natura 2000-gebieden hebben. Deze oriëntatie is de Voortoets. Er zijn drie uitkomsten daarvan mogelijk (ministerie van LNV 2005):

1. Er is zeker geen negatief effect. Dit betekent dat er geen vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 nodig is.
2. Er is wel een mogelijk negatief effect, maar dit is zeker geen significant negatief effect. Dit betekent dat een vergunning moet worden aangevraagd die vergezeld moet gaan van de zogenaamde Verslechterings- en verstoringstoets.
3. Er is een kans op een significant negatief effect. Dan moet een vergunningsprocedure worden gevolgd die vergezeld moet gaan van een Passende beoordeling. Hiervoor is onderzoek nodig op basis van de beste wetenschappelijke kennis ter zake. Als op grond

hiervan wederom blijkt dat niet valt uit te sluiten dat het plan significante gevolgen heeft voor het gebied, kan de provincie slechts een vergunning verlenen als voldaan wordt aan de zogenaamde 'ADC-criteria'. Dat wil zeggen dat er geen alternatieven (A) voor het plan zijn, er een dwingende reden van groot openbaar belang (D) met het plan is gemoeid en vóór de ingreep compensatie van natuurwaarden (C) is gerealiseerd.

In een korte natuurtoets of quickscan is meestal de Voortoets opgenomen in de teksten over gebiedsbescherming. Een Verslechterings- en verstoringstoets of een Passende beoordeling valt buiten de reikwijdte van een quickscan.

1.2 Overige vormen van gebiedsbescherming

De Ecologische hoofdstructuur (EHS) is onderdeel van het rijksbeleid voor een netwerk van natuurgebieden door Nederland. De provincies zijn verantwoordelijk voor een invulling van de EHS is een provinciale EHS. Waar de grenzen nog globaal zijn vastgesteld, moeten onomkeerbare ingrepen voorkomen worden. Na vaststelling van de exacte grenzen zijn ruimtelijke ingrepen binnen de EHS niet toegestaan, indien deze leiden tot aantasting van de wezenlijke waarden van het gebied. In uitzonderingsgevallen kan de provincie de natuurwaarden en functies van het EHS-gebied laten wijken voor andere functies van groot maatschappelijk belang. De initiatiefnemer dient deze belangen en mogelijke alternatieven uitgebreid te motiveren. Daarnaast dienen compenserende dan wel mitigerende maatregelen te worden uitgevoerd (ministerie van LNV 2003).

Op provinciaal niveau kan regelgeving zijn ontwikkeld om in weidegebieden mogelijkheden te creëren voor een extra bescherming van foeragerende watervogels tijdens de winter en weidevogels. Zo kunnen gebieden zijn aangewezen als ganzenfoerageergebied en/of weidevogelgebied. De bescherming van de overige natuurgebieden is veelal geregeld in bestemmingsplannen die zijn opgesteld krachtens de Wet op de Ruimtelijke Ordening.

2. SOORTBESCHERMING

2.1 Flora- en faunawet

In de Flora- en faunawet is de bescherming geregeld van soorten die in die wet zijn genoemd. Deze soorten zijn ingedeeld in beschermingscategorieën (Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten). Daarnaast geldt voor alle in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving de 'zorgplicht'. Vanaf 26 augustus 2009 geldt een gewijzigde aanpak betreffende de beoordeling van ontheffingsaanvragen.

Zorgplicht

De zorgplicht houdt in dat iedereen dient te voorkomen dat zijn handelen nadelige gevolgen voor flora en fauna heeft. Als dat niet mogelijk is, dienen die gevolgen zoveel mogelijk beperkt of ongedaan gemaakt te worden (artikel 2). De zorgplicht geldt altijd, zowel voor beschermde als onbeschermde soorten. Bij overtreding zijn er overigens geen sancties.

Beschermde soorten

In de Flora- en faunawet heeft de overheid van nature in Nederland voorkomende planten- en diersoorten aangewezen die beschermd moeten worden. Ook de beschermde soorten onder de Europese richtlijnen (Habitatrichtlijn en Vogelrichtlijn) zijn hierin opgenomen. De bescherming houdt in dat het verboden is om beschermde, inheemse planten te beschadigen (artikel 8). Het is ook verboden om beschermde, inheemse dieren te doden, verontrusten, dan wel hun nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen te beschadigen, te vernielen, uit te halen of te verstoren (artikelen 9 tot en met 12).

Zorgvuldig handelen

'Zorgvuldig handelen' (artikelen 2b, 2c, 2d en 16c AMvB) gaat verder dan het voldoen aan de zorgplicht. Dit begrip is gekoppeld aan de beschermde soorten waarvoor ontheffing kan worden aangevraagd. Niet-zorgvuldig handelen is strafbaar. Zorgvuldig handelen vereist altijd een *inspanning* om te overzien wat de beoogde ingreep teweeg zal brengen. Een initiatiefnemer moet bijvoorbeeld altijd vooraf inventariseren welke beschermde, niet-vrijgestelde soorten aanwezig zijn in een gebied waar een ingreep is gepland. Ook moet hij in redelijkheid alles doen of laten om te *voorkomen, of zoveel mogelijk te beperken*, dat de artikelen 8-12 van de Flora- en faunawet worden overtreden. De eerste stap daartoe is een goede planning, bijvoorbeeld om verstoring van dieren in de voortplantingstijd te voorkomen.

Beschermingsregimes

In 2005 is een aantal wijzigingen van Algemene Maatregelen van Bestuur (AMvB) bij de Flora- en faunawet in werking getreden. Hierdoor is het beschermingsregime van inheemse beschermde planten en dieren vastgelegd. Er zijn vier beschermingscategorieën, namelijk voor de soorten in tabel 1, 2 en 3 en de vogels. De indeling van de soorten is bepaald door de zeldzaamheid of de mate van bedreiging van soorten in Nederland, waarbij ook de aangewezen onder de Habitatrichtlijn zijn ingepast. Het gaat om de volgende beschermingscategorieën en de beoordeling voor projecten in het kader van ruimtelijke ontwikkeling:

1. Licht beschermde soorten van tabel 1. Voor deze soorten geldt een algehele vrijstelling.
2. Middelzwaar beschermde soorten van tabel 2. Dit zijn soorten waarvoor bij ruimtelijke ontwikkeling vrijstelling mogelijk is, mits aantoonbaar wordt gewerkt conform een door LNV goedgekeurde *gedragscode*.
3. Zwaar beschermde soorten van tabel 3. Bij verstoring daarvan kan een *ontheffing* nodig zijn.
4. Vogels.

Een ontheffing is een toestemming om in een bepaald geval af te kunnen wijken van een of meer verbodsbepalingen, zoals deze zijn vastgelegd in de artikelen 8 t/m 13 van de Flora- en faunawet.

Tabel 1.

Deze tabel bevat licht beschermde, algemeen voorkomende planten- en diersoorten, zoals Zwanenbloem, Bruine kikker, Bosmuis, Bunzing en Egel. De wetgever gaat ervan uit dat verlening van vrijstelling voor deze soorten geen afbreuk doet aan hun huidige, gunstige staat van instandhouding. Bij ruimtelijke ontwikkeling hoeft voor de verstoring van deze soorten geen ontheffing te worden aangevraagd. Uiteraard geldt wél de zorgplicht (zie hiervoor).

Tabel 2.

De tweede categorie betreft middelzwaar beschermde soorten. Hieronder is beschreven hoe met verstoring van deze soorten moet worden omgegaan bij gebruik van een gedragscode en zonder het gebruik daarvan.

Wanneer de beoogde werkzaamheden worden uitgevoerd volgens een gedragscode, hoeft voor de verstoring van soorten van tabel 2 geen ontheffing te worden aangevraagd. De gedragscode vermeldt hoe bij het uitvoeren van de werkzaamheden schade aan planten en dieren en hun verblijfplaatsen kan worden voorkomen of zoveel mogelijk wordt beperkt. De gedragscode die voor vrijstelling is vereist, moet goedgekeurd zijn door LNV en van toepassing zijn op de beoogde activiteit. Op de site van LNV zijn alle goedgekeurde gedragscodes beschikbaar die door verscheidene brancheorganisaties zijn opgesteld. Er moet

aantoonbaar volgens de gedragscode worden gewerkt om te voldoen aan de bewijslast. Dit betekent dat de werkprocessen gedocumenteerd moeten worden.

Als er geen gedragscode wordt gebruikt bij de uitvoering van de beoogde werkzaamheden, moet bij overtreding van de artikelen 8-12 een ontheffing worden aangevraagd. De toetsing die dan plaatsvindt, betreft een 'lichte toets'. Hierbij wordt getoetst of de activiteiten de gunstige staat van instandhouding van een soort in gevaar brengen. Deze toets vereist dat er inzicht moet zijn in de betekenis van het plangebied als leefgebied voor de soort in relatie tot de omliggende populaties. Als dat inzicht niet bestaat, dient daar onderzoek naar plaats te vinden (omgevingscheck). Dat kan betekenen dat ook onderzoek buiten het plangebied nodig is. De aanvraag wordt beoordeeld aan de hand van de volgende criteria:

- In welke mate wordt de functionaliteit van de vaste voortplantings-, rust- en/of verblijfplaats aangetast door uw activiteiten?
- Komt de gunstige staat van instandhouding niet in gevaar?

Indien kan worden aangetoond dat de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaatsen van een soort wordt gegarandeerd, hoeft er bij een ruimtelijke ontwikkeling geen ontheffing te worden aangevraagd ten aanzien van soorten uit tabel 2. Dat betekent vrijwel altijd dat, aantoonbaar opgenomen in de plannen, voldoende mitigerende en/of compenserende maatregelen worden uitgevoerd. Is die garantie niet te geven (bijvoorbeeld doordat de mitigerende maatregelen mogelijk niet afdoende zijn), dan moet alsnog via een ontheffingsaanvraag aan LNV worden gevraagd om te bepalen of een ontheffing nodig is.

Tabel 3.

Dit betreft zwaar beschermde soorten. Deze tabel bevat de soorten die zijn vermeld in Bijlage 1 Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten en de soorten die zijn vermeld in Bijlage IV van de Habitatrichtlijn. Wanneer ten aanzien van een of meer soorten uit Bijlage 1 of Bijlage IV verbodsbepalingen worden overtreden door een ruimtelijke ontwikkeling, kan een ontheffingsaanvraag nodig zijn, die wordt getoetst aan de volgende criteria:

- In welke mate wordt de functionaliteit van de vaste voortplantings-, rust- en/of verblijfplaats aangetast door de activiteiten?
- Komt de gunstige staat van instandhouding niet in gevaar?
- Is er een wettelijk belang?
- Is er een andere bevredigende oplossing?

Voor een ontheffing moet aan alle criteria zijn voldaan.

Voor de Bijlage 1-soorten van tabel 3 kan ontheffing worden aangevraagd op grond van de belangen die in het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten zijn genoemd. Bij een ruimtelijke ingreep kan het om de volgende belangen gaan:

- Bescherming van flora en fauna.
- Volksgezondheid of openbare veiligheid.
- Dwingende reden van openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor milieu, wezenlijk gunstige effecten.
- Uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling.

Voor de Bijlage IV-soorten van tabel 3 geldt dat er alleen vrijstelling mogelijk is op grond van de wettelijke belangen die in de Habitatrichtlijn zijn genoemd. Deze zijn:

- Bescherming van flora en fauna.
- Volksgezondheid of openbare veiligheid.
- Dwingende reden van openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor milieu, wezenlijk gunstige effecten.

Het belang van een ruimtelijke ontwikkeling geldt voor deze soorten dus niet.

Indien kan worden aangetoond dat de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaatsen van een soort wordt gegarandeerd, hoeft er bij een ruimtelijke ontwikkeling geen ontheffing te worden aangevraagd ten aanzien van soorten uit tabel 3. Dat betekent vrijwel altijd dat, aantoonbaar opgenomen in de plannen, voldoende mitigerende en/of compenserende maatregelen worden uitgevoerd. Is die garantie niet te geven (bijvoorbeeld doordat de mitigerende maatregelen mogelijk niet afdoende zijn), dan moet alsnog via een ontheffingsaanvraag aan LNV worden gevraagd om te bepalen of een ontheffing nodig is.

Vogels

Tijdens werkzaamheden moet rekening worden gehouden met de broedperiode van vogels. De Flora- en faunawet kent geen standaardperiode voor het broedseizoen, maar van veel vogelsoorten is bekend dat de broedperiode ligt tussen half maart en half juli. Het is voor de wet van belang of broedgevallen aanwezig zijn die door de werkzaamheden kunnen worden verstoord. De meeste soorten zijn elk broedseizoen in staat om een nieuw nest te maken. Deze vogelnesten voor eenmalig gebruik vallen alleen tijdens de broedperiode onder bescherming van artikel 11 van de Flora- en faunawet. Voor versturende werkzaamheden buiten de broedperiode is dus geen ontheffing nodig. Er is evenmin ontheffing nodig voor het nemen van maatregelen vooraf aan de broedperiode, die de vestiging van vogels voorkomen. Ontstaan er binnen of nabij het plangebied toch nesten die kunnen worden verstoord, dan dienen de werkzaamheden te worden gestaakt tot na de broedperiode.

Verblijfplaatsen van vogels die hun verblijfplaats het gehele jaar gebruiken, zijn jaarrond beschermd. Er is in augustus 2009 door LNV een indicatieve lijst gepubliceerd van jaarrond beschermde vogelnesten, waarin vijf categorieën zijn te onderscheiden. Daarin zijn bijvoorbeeld Gierzwaluw, Kerkuil, Ransuil, Roek en Sperwer opgenomen. Eén van de categorieën betreft soorten die geen jaarrond beschermde verblijfplaats hebben, maar wel vaak terugkeren naar de locatie waar zij het vorige jaar gebroed hebben. Dat geldt bijvoorbeeld voor zwaluw- en spechtensoorten.

Indien kan worden aangetoond dat de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaatsen van de vogelsoorten op bovengenoemde lijst wordt gegarandeerd, hoeft er bij een verstoring geen ontheffing te worden aangevraagd. Dat betekent vrijwel altijd dat er een omgevingscheck van belang is om te kunnen bepalen of nabij het plangebied voldoende leefruimte beschikbaar is. Een deskundige bepaalt dan of er voldoende gelegenheid is voor de soort om zelfstandig een vervangend nest te vinden in de omgeving. Is dit niet het geval, dan moet, voor zover mogelijk, een alternatief nest worden geboden. Is dat ook niet mogelijk, dan moet ontheffing worden aangevraagd.

Voor vogels geldt dat alleen ontheffing kan worden verkregen op grond van een wettelijk belang uit de Vogelrichtlijn. Deze belangen zijn:

- Bescherming van flora en fauna.
 - Veiligheid van het luchtverkeer.
 - Volksgezondheid of openbare veiligheid.
- Het belang van een ruimtelijke ontwikkeling geldt voor deze soorten dus niet.

2.2 Rode Lijsten

Nederland heeft voor een aantal bedreigde en kwetsbare planten- en diergroepen Rode Lijsten samengesteld. De doelstelling van de Rode Lijst is het bieden van duurzame bescherming aan een soort en zijn leefgebied. De Rode Lijst bestaat uit Nederlandse soorten die vanwege hun aantalsverloop of kwetsbaarheid speciale aandacht nodig hebben om hun voorkomen in ons land veilig te stellen. Hoewel de Rode Lijsten officieel door het ministerie van LNV zijn vastgesteld, hebben ze geen juridische status. Wel verwacht het ministerie van LNV van de verschillende overheden en terreinbeherende organisaties dat zij bij beleid en beheer rekening houden met de Rode Lijsten. Een aantal Rode-Lijstsoorten is ondergebracht in de Flora- en faunawet. Op 26 augustus 2009 zijn wijzigingen uitgevoerd in de soortenlijsten van de Rode Lijst.

3. ECOLOGISCHE BEOORDELING

Bij een ecologische beoordeling dient onderzocht te worden of de beoogde plannen een bedreiging vormen voor beschermde (natuur)gebieden in de regio en/of beschermde soorten.

Gebiedsbescherming

Ten aanzien van gebiedsbescherming komen de volgende vragen aan de orde:

1. Liggen er beschermde (natuur)gebieden in het plangebied of nabije omgeving?
2. Heeft de activiteit mogelijk (significant) negatieve gevolgen voor de beschermde gebieden?
3. Zijn die gevolgen te voorkomen?
4. Welke consequenties heeft dat voor de plannen (conclusies)?

Binnen de Natuurbeschermingswet vormen de eerste drie vragen de zogenaamde 'Voortoets'.

Er wordt gebruik gemaakt van websites van LNV en de provincie om te bepalen waar de grenzen liggen van beschermde gebieden. Op de website van LNV zijn de gegevens beschikbaar van alle Natura 2000-gebieden, zoals het (ontwerp)aanwijzingsbesluit met de instandhoudingsdoelen en begrenzing.

Soortbescherming

Ten aanzien van soortbescherming komen de volgende vragen aan de orde:

1. Komen in het plangebied beschermde en kritische soorten en vegetaties voor?
2. Zo ja, worden deze bij realisatie van het plan geschaad en kan dat voorkomen worden?
3. Zijn er vanuit de wet- en regelgeving bezwaren tegen de plannen?

Relevante soorten en vegetaties

Voor de eerste stap zijn overzichtswerken, websites en andere bronnen geraadpleegd en is veldonderzoek uitgevoerd. Daarbij is vaak ook informatie van derden betrokken. Er is daarbij vooral gelet op soorten die in het kader van de Flora- en faunawet en de Natuurbeschermingswet zijn beschermd, soorten die zijn opgenomen in de Rode Lijst en soorten die een indicatie geven van bepaalde ecologische kwaliteiten van het plangebied.

Bronnen

Voor de ecologische beoordeling wordt per soortgroep gebruik gemaakt van de meest recente informatiebronnen over de verspreiding van soorten in Nederland. Er wordt is in een aantal overzichtswerken en op betrouwbare websites nagegaan welke bijzondere en beschermde planten- en diersoorten er in (de ruime omgeving van) het betreffende plangebied voorkomen.

Veldonderzoek

De natuurwaarden worden eveneens onderzocht aan de hand van een veldbezoek. Hierbij wordt gelet op (sporen van) de aanwezigheid van beschermde en kwetsbare soorten in het plangebied. Daarnaast wordt beoordeeld voor welke beschermde soorten (die in de omgeving kunnen voorkomen) de ecologische randvoorwaarden in het plangebied aanwezig zijn. Het veldonderzoek is tevens van belang om een inschatting te kunnen maken van effecten die samenhangen met de beoogde activiteiten tijdens en na voltooiing van de werkzaamheden.

Effecten en beoordeling

Na de beschrijving van de relevante soorten die in en nabij het plangebied voorkomen, volgt een overzicht van de te verwachten effecten van de ingreep op de ecologische kwaliteiten van het plangebied. Deze verstoringen kunnen verder reiken dan de grenzen van het plangebied. We maken hier volgens de voorschriften van LNV in Werken aan Natura 2000 (ministerie van LNV 2004) onderscheid in vijf soorten effecten, onder te verdelen in kwantitatieve effecten (winst of verlies van habitats), kwalitatieve effecten (chemische effecten, fysieke effecten en verstoring) en achteruitgang in ruimtelijke samenhang (versnippering). Het gaat in alle gevallen om effecten die een verstoring veroorzaken van de (beschermde) soorten en van de functionaliteit van hun leefgebied.

De beoordeling vindt plaats aan de hand van de natuurwetgeving (Natuurbeschermingswet, Flora- en faunawet en Wet Ruimtelijke Ordening (i.c. Ecologische Hoofdstructuur). Bovendien kan een beoordeling nodig zijn ten aanzien van provinciale regelgeving, zoals betreffende ganzenfoerageergebied en weidevogelgebied. Het kan nodig zijn dat de initiatiefnemer contact opneemt met de provincie wanneer effecten op kunnen treden te aanzien van ganzenfoerageergebied en weidevogels. Indien negatieve effecten kunnen optreden ten aanzien van de instandhoudingsdoelen van een Natura 2000-gebied of een Beschermd Natuurmonument, kan het nodig zijn om een vergunning volgens de Natuurbeschermingswet aan te vragen.

Wanneer verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet kunnen worden overtreden, dienen mitigerende en/of compenserende maatregelen in de plannen te worden opgenomen. Wanneer door dergelijke maatregelen de functionaliteit van het leefgebied gegarandeerd is, is er geen ontheffing nodig (paragraaf 2.1).